

YATIRIMCILAR

Yatırımcılar

Bu bölümde önce yurtiçindeki tasarruflar değerlendirilecektir. Ardından, hisse senedi yatırımcılarına ilişkin veriler incelenecek, yabancı yatırımcılarla ilgili veriler detaylı olarak ele alınacaktır. Özel sektör borçlanma senetleri, varant, varlığa dayalı menkul kıymet (VDMK) ve varlık teminatlı menkul kıymet (VTMK) yatırımcılarının profilinin ele alınmasını takiben, yatırım fonu ve emeklilik yatırım fonu yatırımcılarına ait bilgilere yer verilecektir.

Yatırım Tercihleri

2007 yılından itibaren artış gösteren toplam yurtiçi tasarruf, 2011 sonu itibarıyla önceki yıla göre %10 artarak 986 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Son yıllarda mevduatın payı artış trendindedir. Yurtiçi tasarruflarda en yüksek paya sahip olan mevduat, 2011 yılında %16 artarak yıl sonunda 663 milyar TL'ye çıkmış, toplam tasarrufların %67'si olmuştur. Mevduatın yaklaşık üçte biri döviz cinsindedir. Diğer taraftan SGMK yatırımlarındaki beşte birlik yükseliş dikkat çekerken, ileride açıklanacağı gibi bu yükseliş yurtdışı yerleşik yatırımcılardan kaynaklanmaktadır.

Sermaye piyasasında değerlendirilen tasarrufların payı ise toplamın üçte biri civarındadır.

Sermaye piyasasında değerlendirilen tasarrufların payı toplamın üçte biri civarındadır.

Yurtiçi Tasarruflar (Mn. TL)						2011/2010	2011
	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim	Dağılım
Toplam Tasarruflar	578,908	611,248	748,115	899,024	986,337	10%	100%
Mevduat	334,605	425,394	482,734	572,282	662,629	16%	67%
SGMK	100,915	100,572	103,373	118,612	143,626	21%	15%
Hisse Senedi	112,331	55,040	123,297	165,131	139,168	-16%	14%
Yatırım Fonları	31,057	30,242	38,711	42,998	40,914	-5%	4%
Yurtiçi Yerleşikler	455,038	534,711	621,918	726,050	806,975	11%	100%
Mevduat	328,870	415,422	471,160	559,002	637,660	14%	79%
SGMK	63,865	69,424	71,381	68,002	75,329	11%	9%
Hisse Senedi	31,246	19,623	40,666	56,048	53,072	-5%	7%
Yatırım Fonları	31,057	30,242	38,711	42,998	40,914	-5%	5%
Yurtdışı Yerleşikler	123,870	76,537	126,197	172,974	179,362	4%	100%
Mevduat	5,735	9,972	11,574	13,280	24,969	88%	14%
SGMK	37,050	31,148	31,992	50,610	68,297	35%	38%
Hisse Senedi	81,085	35,417	82,631	109,083	86,096	-21%	48%

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Tasarruf sahiplerini, yurtiçi ve yurtdışı yerleşik olarak iki grupta incelemek faydalı olacaktır. Portföyleri 807 milyar TL olan yurtiçi

yerleşiklerin toplam tasarruflar içindeki payı 2011 sonu itibariyle %82'dir.

Bu tarih itibariyle yurtiçi yerleşiklerin sermaye piyasasında değerlendirdiği yatırımlar ise portföylerinin yalnızca beşte birini oluşturmaktadır. Son beş yılda, yerli yatırımcıların tasarruflarındaki hisse senedi payı ortalama %7 civarındadır. Ancak, küresel kriz nedeniyle hisse senedi fiyatlarındaki düşüş, bu payın 2008 yılında %4'e kadar inmesine neden olmuştur.

Profesyonel kurumlar tarafından yönetilen ve ağırlıklıla SGMK ürünlerine yatırımları içeren yatırım fonlarının (emeklilik yatırım fonları dahil) payı 2011 sonunda %5'tir.

2011 sonunda yurtdışı yerleşiklerin toplam yatırımları %4 artarak 179 milyar TL'ye çıkmıştır. Bu yatırımcı grubunun toplam içindeki payı %18'dir.

Yurtdışı yerleşiklerin hisse senedi portföyleri yurtiçi yerleşiklerin yaklaşık iki katı kadardır. Diğer taraftan bu yatırımcıların toplam tasarruflarının yaklaşık yarısı hisse senetlerindedir. 2011 yılında yurtdışı yerleşiklerde en dikkat çekici değişim SGMK ürünlerindeki %35'lik artış olmuştur. Artış ağırlıklıla DİSB'lerde yaşanırken, toplam DİBS tutarının yarısı bu yatırımcılara aittir.

Yurtdışı yerleşiklerin toplam yatırımlarının yarısına yakını hisse senetleri oluşturmaktadır.

Genel Tanımlar

MKK; kaydileştirmesini yaptığı hisse senedi, yatırım fonları, özel sektör borçlanma senetleri, varantlar ve VDMK-VTMK'lara ilişkin detaylı verileri yıllık olarak Birliğimize sağlamaktadır. Bununla birlikte, bazı veriler ise kurumun kamuya açıkladığı aylık istatistik bilgilerinden yararlanılarak derlenmiştir.

Raporun ilerleyen kısımlarında yer alan hesap ve yatırımcı sayıları, hesabında hisse senedi, yatırım fonu, özel sektör borçlanma aracı, varant veya VDMK-VTMK olan yatırımcıları ifade etmektedir. Portföy değerleri ise bu yatırımcıların sahip oldukları menkul kıymetlerin piyasa değerini göstermektedir. Borsa yatırım fonları, hisse senedi grubunda değil, yatırım fonları grubunda ele alınmaktadır. Varantlar ve VDMK-VTMK'lar ise ayrı birer başlık altında incelenmektedir.

Yatırımcılar çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Öncelikle, yerli ve yabancı olarak sınıflandırılmışlardır. Yerli yatırımcılar, yurtdışında yerleşik de olsa Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ifade etmektedir. Yabancı yatırımcılar ise benzer şekilde, Türkiye'de ikâmet ediyor olsa dahi yabancı uyruklu kişileri tanımlamaktadır.

Yerli ve yabancı sınıflandırmasının ardından hisse senedi verileri fon, tüzel, gerçek ve diğer şeklinde dört grupta toplanmıştır. Fon, menkul kıymet yatırım fonlarını kapsamaktadır. Yerli yatırımcılar grubunda yatırım ortaklıkları ayrı bir kategoride

sınıflandırılmıştır. Tüzel kişiler; banka, aracı kurum ve holdingler de dahil olmak üzere, anonim ve limited şirketler için kullanılmaktadır. Gerçek kişiler, bireysel yatırımcıları ifade etmektedir. Vakıf, kooperatif gibi kurumlar ise diğer kategorisinde yer almaktadır.

2011 sonu itibariyle
yatırımcı sayısı 1,1
milyona
yaklaşmıştır.

Hisse Senedi Yatırımcıları

Hisse senetleri bölümünde, hisse senedi yatırımcı sayıları ile birlikte yatırımcı portföy değerlerine yer verilmektedir. Ardından, toplam portföy büyüklükleri, portföy dilimleri ve yaş grupları dikkate alınarak yatırımcı verilerine ilişkin bir analiz yapılmaktadır. Yerli ve yabancı hisse senedi yatırımcılarının getirileri ise ayrı bir bölümde incelenecektir.

Yatırımcı Sayıları

Toplam yatırımcı sayısı 2003 yılının ardından ilk kez 2009'da 1 milyonun üzerine çıkmış, 2011 sonu itibariyle 1,1 milyona yaklaşmıştır. Son bir yıl içinde yerli yatırımcı sayısı 54.447, yabancı yatırımcı sayısı ise 209 kişi artmıştır.

Hisse Senedi Yatırımcı Sayıları						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	6,696	6,586	7,008	7,523	7,732	2.8%
Fon	1,345	1,649	2,053	2,188	2,085	-4.7%
Tüzel	1,350	734	856	1,036	1,100	6.2%
Bireysel	3,984	4,181	4,094	4,295	4,545	5.8%
Diğer	17	22	5	4	2	-50.0%
Yerli	934,070	983,264	993,253	1,035,612	1,090,059	5.3%
Fon	216	222	223	255	277	8.6%
Yatırım Ortaklığı	0	34	37	39	42	7.7%
Tüzel	2,223	2,458	2,392	2,640	3,111	17.8%
Bireysel	931,433	980,337	990,388	1,032,456	1,086,400	5.2%
Diğer	198	213	213	222	229	3.2%
Toplam	940,766	989,850	1,000,261	1,043,135	1,097,791	5.2%

Kaynak: MKK

Yatırımcı Portföyleri

2008 yılında küresel krizle beraber 62 milyar TL'ye kadar inen hisse senedi portföy büyüklüğü, daha sonra toparlanmış, 2010 sonunda 165 milyar TL'ye çıkmıştır. 2011 yılında ise hisse senetleri piyasasındaki düşüşle beraber, toplam portföy %16 gerileyerek 140 milyar TL olmuştur. Yerli yatırımcıların portföyleri %5 düşerken, esas düşüş %21 ile portföylerini azaltan yabancı yatırımcılarda yaşanmıştır. Toplam hisse senedi portföyü, yukarıda tasarruflara ilişkin Kalkınma Bakanlığı tarafından açıklanan rakama kıyasla, kullanılan döviz kuru sebebiyle, ufak bir farklılık göstermektedir.

Yabancı yatırımcılar, toplam hisse senedi portföyünün %62'sini (87 milyar TL) elinde bulundurmaktadır. Yabancı fonlar, toplam

portföyün %44'üne sahiptir. Yabancı fonları, %18 payla yabancı tüzel yatırımcılar izlemektedir. Sayıca en büyük yabancı yatırımcı grubu olan bireylerin portföy büyüklüğü ise 346 milyon TL gibi düşük bir miktardadır.

Hisse Senedi Portföy Değerleri (Mn. TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	81,678	41,594	83,696	109,581	86,851	-20.7%
Fon	36,638	28,417	59,576	75,977	61,096	-19.6%
Tüzel	44,771	13,034	23,667	33,187	25,400	-23.5%
Bireysel	234	133	441	406	346	-14.7%
Diğer	35	10	12	11	9	-20.2%
Yerli	31,324	20,096	40,591	55,829	52,860	-5.3%
Fon	1,193	865	1,717	2,678	2,782	3.9%
Yatırım Ortaklığı	0	195	259	282	428	52.0%
Tüzel	10,246	6,922	11,470	17,673	17,213	-2.6%
Bireysel	17,482	10,789	24,505	32,587	29,959	-8.1%
Diğer	2,402	1,324	2,641	2,609	2,477	-5.1%
Toplam	113,001	61,689	124,288	165,409	139,710	-15.5%

Kaynak: MKK

Yabancı fonlar en yüksek portföye sahip yatırımcı grubu iken, yerli fonlar 3 milyar TL ile toplamda ancak %2 paya sahiptir.

Son iki yıl karşılaştırmasında 471 adet artan yerli tüzel yatırımcıların hisse senedi portföyü, %3 düşüşle 17 milyar TL'ye inmiştir.

Diğer taraftan, 2011 yılında sayıları 54.000 civarında artış gösteren yerli bireylerin hisse senedi portföyü %8 azalarak 30 milyar TL'ye inmiştir. Bu yatırımcı grubunun verilerine daha uzun vadeli bir perspektifle bakıldığında, 2004 yılında hisse senetlerinin %33'üne sahip olan bireysel yatırımcıların payının, takip eden yıllarda düşmeye başladığı ve 2007 yılında %16'ya kadar gerilediği görülmektedir. Ardından tekrar yükselen yerli bireysel yatırımcıların payı, 2011 yılında %21'e ulaşmıştır.

Yatırımcı Sayısına Göre Portföy Büyüklükleri

Bu bölümdeki tablolarla, yatırımcı gruplarının her biri kendi içinde portföy büyüklüklerine göre sıralanmıştır. Ardından, portföy büyüklüğünde onuncu, yüzüncü vb. sıradaki yatırımcılar belirlenerek sınıflandırmalar yapılmıştır.

2.085 yabancı fon 61 milyar TL portföy büyüklüğüne sahiptir. İlk on yabancı fon 15 milyar TL değerinde hisse senedi portföyüne sahiptir. Bu on fon, toplam hisse senedi yatırımlarının %11'ini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, 277 yerli yatırım fonunun hisse senedi portföy büyüklüğü ise yabancı fonların hayli gerisinde olup, 3 milyar TL'dir.

Yerli fonların hisse senedi portföy büyüklüğü, yabancı fonların hayli gerisindedir.

Ayrı bir kategoride yer alan yatırım ortaklıklarının portföy büyüklüğünün %83'üne ilk on kurum sahiptir. Bu on yatırımcının toplam portföyü 356 milyon TL'dir.

Yatırımcı Sayılarına Göre Portföy Büyüklükleri Sıralaması (2011)				
Yatırımcı Türü	Yerli		Yabancı	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
Fon	10	1,115	10	14,897
	100	2,661	100	41,105
	277	2,782	1,000	59,952
			2,085	61,096
Yatırım Ortaklığı	10	356		
	42	428		
Tüzel	10	7,910	10	11,630
	100	15,852	100	21,350
	1,000	17,210	1,000	25,400
	3,111	17,213	1,100	25,400
Bireysel	10	4,243	10	178
	100	8,873	100	279
	1,000	13,732	1,001	340
	10,000	19,613	4,545	346
	100,000	26,877		
	500,000	29,931		
	1,000,000	29,959		
1,086,400	29,959			
Diğer	10	2,167	2	9
	100	2,476		
	229	2,477		

Kaynak: MKK

Yerli tüzel yatırımcı sayısı yabancı yatırımcıların yaklaşık üç katı olsa da, portföy büyüklükleri yabancıların üçte ikisi kadardır. Her iki yatırımcı türünde de kendi gruplarındaki toplam portföyün %46'sı ilk on yatırımcıya aittir.

10 yabancı şirket ve 10 yabancı fon, İMKB'deki hisse senetlerinin %19'una sahiptir.

Yabancı fonlardaki tabloya benzer şekilde, 10 yabancı şirket 12 milyar TL'lik portföy ile toplam hisse senedi portföyünün %8'ine sahiptir. Bu veriler, 10 yabancı şirket ve 10 yabancı fonun İMKB'deki hisse senetlerinin yaklaşık beşte birine sahip olduğu sonucunu vermektedir.

Bireysel yatırımcıların kırılımı, diğer kategorilere göre daha farklı bir tablo çizmektedir. Yabancı bireysel 4.545 yatırımcının 346 milyon TL gibi sınırlı bir portföyü bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1,1 milyon T.C. vatandaşının toplam portföyü 30 milyar TL'dir.

Yerli bireylerin portföy dağılımına daha detaylı bakıldığında, yatırımcılar arası yoğunlaşmanın yüksek olduğu görülmektedir. İlk on yatırımcının 4 milyar TL'lik portföyü, toplam bireysel yatırımcı portföyünün %14'ü kadardır.

Öte yandan, 500.000'inci ve 1.086.400'üncü kişi arasındaki 586.400 yatırımcının, toplam hisse senedi portföyü ise 28

milyon TL ile bireysel yerli yatırımcı portföyünün yalnızca %0,09'udur (onbinde dokuz).

Vakıf, kooperatif gibi diğer yerli yatırımcıların 2,5 milyar TL büyüklüğünde portföyü bulunmaktadır. Bu portföyün %87'si ilk on yatırımcıya aittir.

1.458 yabancı fon
hisse senetlerinin
%44'üne sahiptir.

Portföy Dilimlerine Göre Yatırımcılar

Bu bölümde yatırımcı portföy büyüklükleri çeşitli dilimlerde sıralanmıştır.

Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	27	0	112	0	139	0
10,001-50,000	16	0	41	1	57	2
50,001-100,000	10	1	39	3	49	4
100,001-500,000	49	13	245	67	294	81
500,001-1,000,000	32	23	190	139	222	162
>1,000,000	143	2,745	1,458	60,886	1,601	63,631
Toplam	277	2,782	2,085	61,096	2,362	63,878

Kaynak: MKK

1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 1.458 yabancı fon, tüm hisse senetlerinin %44'ünü elinde bulundurmaktadır.

Diğer taraftan, 1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 143 yerli yatırım fonu bulunmaktadır. Bu fonlar neredeyse tüm yerli fonların portföy büyüklüğünün tamamına sahiptir.

Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	1,995	2	142	0	2,137	2
10,001-50,000	343	9	51	2	394	10
50,001-100,000	143	11	48	3	191	14
100,001-500,000	223	52	163	43	386	95
500,001-1,000,000	87	63	97	70	184	133
>1,000,000	320	17,077	599	25,282	919	42,359
Toplam	3,111	17,213	1,100	25,400	4,211	42,613

Kaynak: MKK

Tüzel yatırımcılarda 1 milyon TL'nin üzerindeki 320 yerli şirketin 17 milyar TL'lik, 599 yabancı şirketin ise 25 milyar TL'lik yatırımı bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, 919 şirket hisse senetlerinin %30'una sahiptir. Diğer dilimlerde yer alan toplam 3.292 şirket ise 255 milyon TL'lik portföye sahiptir.

Portföy Dilimlerine Göre Bireysel Yatırımcılar (2011)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	872,535	1,062	3,437	4	875,972	1,067
10,001-50,000	149,406	3,397	648	15	150,054	3,412
50,001-100,000	32,048	2,232	180	13	32,228	2,245
100,001-500,000	26,935	5,360	201	43	27,136	5,404
500,001-1,000,000	3,003	2,070	41	27	3,044	2,098
>1,000,000	2,473	15,837	38	243	2,511	16,080
Toplam	1,086,400	29,959	4,545	346	1,090,945	30,305

Kaynak: MKK

Bireysel yatırımcıların ortalama hisse senedi portföy büyüklüğü %13 azalarak 27.779 TL'ye inmiştir.

Bireysel yatırımcıların dilimlere göre portföy dağılımında da bir yoğunlaşma görülmektedir. 2.473 yerli yatırımcının portföyü bireysel yatırımcıların yarısını oluşturmaktadır. 2010 yılında 31.823 TL olan bireysel yatırımcıların ortalama hisse senedi portföyü, 2011 yılında %13 azalarak 27.779 TL'ye gerilemiştir. Bu ortalama yabancı bireylerde 76.111 TL'dir.

Diğer taraftan, 10.000 TL'nin altında hisse senedi yatırımı olan bireysel yatırımcı sayısı 872.535 iken, bu grupta ortalama portföy büyüklüğü 1.217 TL'dir. Buna karşın 1 milyon TL'nin üzerinde portföyü bulunan yatırımcılarda ortalama portföy 6,4 milyon TL'dir.

Diğer kategorisinde yer alan ve 1 milyon TL'nin üzerinde portföyüne sahip 1'i yabancı 49 yatırımcı, bu kategorideki toplam portföyün neredeyse tamamına sahiptir. Bu yatırımcıların ortalama portföyü ise 50 milyon TL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Diğer Yatırımcılar (2011)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	103	0	1	0	104	0
10,001-50,000	29	1	0	0	29	1
50,001-100,000	14	1	0	0	14	1
100,001-500,000	29	7	0	0	29	7
500,001-1,000,000	6	5	0	0	6	5
>1,000,000	48	2,464	1	9	49	2,473
Toplam	229	2,477	2	9	231	2,486

Kaynak: MKK

Sadece yerli yatırımcılardan oluşan 42 yatırım ortaklığının 33'ünün portföyü 1 milyon TL'nin üzerinde olup, toplam portföyün neredeyse tamamı bu yatırımcılara aittir.

Portföy Dilimlerine Göre Yatırım Ortaklıkları (2011)		
Piyasa Değeri (TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	3	0
10,001-50,000	0	0
50,001-100,000	1	0
100,001-500,000	3	1
500,001-1,000,000	2	1
>1,000,000	33	425
Toplam	42	428

Kaynak: MKK

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar

Bu bölümde bireysel yatırımcılar 10'ar yıllık yaş gruplarına göre incelenmiştir.

En fazla yatırımcının bulunduğu yaş aralığı 35-44 ile 45-54 gruplarıdır. Bu yaş grupları, toplam yatırımcıların %56'sını oluşturmaktadır. Yine bu iki yaş grubunu kapsayan yatırımcıların toplam portföy büyüklüğü de 16 milyar TL ile toplam bireysel yatırımcı portföyünün %53'üne denk gelmektedir.

Daha önceden de belirtildiği gibi bireysel yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 27.779 TL'dir. Yaş grubu yükseldikçe ortalama portföy büyüklüğünde bir yükselme görülmektedir. 25-34 yaş grubunda 14.000 TL olan ortalama portföy büyüklüğü, 65 ve üzeri yaşa sahip olan yatırımcılarda 56.000 TL'ye yükselmektedir.

Bireysel yatırımcıların yaş aralığı arttıkça ortalama portföyü de artmaktadır.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar (2011)			
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0-24	19,631	417	21,220
25-34	179,232	2,496	13,926
35-44	328,574	7,274	22,139
45-54	287,706	8,711	30,279
55-64	176,526	5,894	33,391
65+	99,276	5,513	55,528
Toplam	1,090,945	30,305	27,779

Kaynak: MKK

24 yaş altında hisse senedi yatırımı bulunan yatırımcı sayısı 20.000 kişiye yakındır. Bu grup 21.000 TL ile 25-34 yaş aralığından daha yüksek bir ortalama portföy büyüklüğüne sahiptir.

İkametgâha Göre Yatırımcılar

Bu bölümde, yatırımcılar diğer bölümlerden farklı olarak vatandaşlık durumuna göre değil, yerleşim yerlerine göre sınıflandırılmıştır. Tabloda "Yurtdışı" olarak gösterilenler, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşları ile yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

“Yatırımcı Portföyleri” bölümünde yer alan yabancı bireysel yatırımcıların portföy değerlerinin payı (%0,2) ile bu bölümde yer alan yurtdışında yerleşik yatırımcıların payı (%1,4) arasında görülen ufak fark, sınıflandırmadan kaynaklanmaktadır.

Tabloda iller, toplam bireysel hisse senedi yatırımcı sayısına göre sıralanmıştır. Yatırımcıların %70’i ilk 10 ilde yaşamaktadır. Bu yatırımcılar toplam bireysel hisse senedi yatırımlarının %85’ine sahiptir.

Yatırımcıların %29’unun yaşadığı diğer 71 ilin portföy dağılımındaki payı ise %14’tür. Bu yatırımcılar yalnızca 4 milyar TL’lik portföye sahiptir.

Sonuç olarak, bireysel hisse senedi yatırımcılarının %99’u yurtiçinde yerleşik olup, toplam bireysel yatırımcı portföyünün tamamına yakınına sahiptir.

Toplam hisse senedi yatırımcılarının %32’si, toplam portföyün ise %60’ı İstanbul’da yer almaktadır. 2010 yılına kıyasla, İstanbullu yatırımcıların portföy büyüklüğünün toplam bireysel yatırımcıların portföyündeki payı bir puan artmıştır.

Yatırımcı sayısına göre sıralamada İstanbul’u sırasıyla Ankara ve İzmir takip etmektedir. Bu iki şehirdeki yatırımcıların portföy değerlerinin payı ise ayrı ayrı %8’dir.

Toplam hisse senedi yatırımcılarının %32’si, toplam portföyün ise %60’ı İstanbul’dadır.

Bireysel Yatırımcı Sayısına Göre Sıralanmış İlk On İl (2011)					
	Yatırımcı Sayısı	Yatırımcı Oranı	Yatırımcı /Nüfus	Portföy Değeri (Mn. TL)	Portföy Değeri Oranı
İstanbul	345,805	31.7%	2.5%	18,097	59.7%
Ankara	127,186	11.7%	2.6%	2,350	7.8%
İzmir	104,205	9.6%	2.6%	2,410	8.0%
Bursa	42,029	3.9%	1.6%	696	2.3%
Antalya	31,848	2.9%	1.6%	488	1.6%
Adana	27,142	2.5%	1.3%	466	1.5%
Kocaeli	24,127	2.2%	1.5%	341	1.1%
Balıkesir	23,402	2.1%	2.0%	386	1.3%
Konya	19,457	1.8%	1.0%	224	0.7%
Mersin	18,645	1.7%	1.1%	280	0.9%
İlk 10 İl	763,846	70.0%	2.1%	25,737	84.9%
Diğer 71 İl	320,408	29.4%	0.8%	4,144	13.7%
Yurtiçi Yerleşik	1,084,254	99.4%	1.5%	29,881	98.6%
Yurtdışı Yerleşik	6,691	0.6%		424	1.4%
Genel Toplam	1,090,945	100.0%		30,305	100.0%

Kaynak: MKK

Bir diğer değerlendirme, il nüfusuna oranla ne kadar hisse senedi yatırımcısının ikamet ettiği hesaplanarak yapılabilir. Bu sıralama, bir ölçüde illerdeki hisse senedi kültürünün yaygınlığının bir göstergesidir.

Yatırımcı sayısı nüfusa oranlandığında, ilk sırayı önceki senelerde olduğu gibi, tabloda görünmemesine karşın, Karabük almaktadır. 13.955 bireysel yatırımcının yer aldığı Karabük'te yatırımcıların toplam nüfusa oranı %6 olup, kendisinden sonra gelen İzmir ile arasında 3 puanlık fark bulunmaktadır. Bu durumun Kardemir hisse senedi sahipliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Karabük'ün ardından gelen İzmir ve Ankara'da il nüfusunun %2,6'sı, İstanbul'da ise %2,5'i hisse senedi yatırımcısıdır.

Yatırımcı sayısına göre, ilk 10 ilde yatırımcı sayısının nüfusa oranı 2011 yılında %2,1 olmuştur. Diğer 71 ilde bu oran değişmeyerek %0,8'de kalmıştır. Sonuç olarak, tüm Türkiye'de hisse senedi yatırımı yapan bireylerin nüfusa oranı 2011 yılında %1,5'tir. Bu verilere 2010 yılıyla karşılaştırmalı olarak bakıldığında, önemli bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

Hisse senedi yatırımcı sayısının nüfusa oranına göre yapılan sıralamada Muğla, Denizli, Zonguldak, Uşak ve Yalova'da yatırımcı sayısı ve portföy değeri düşük olmakla birlikte, nüfusun daha yüksek bir kısmı (%2) hisse senedi yatırımı yapmaktadır.

Sonuç

2005 yılından itibaren artan yatırımcı sayısı 2011 sonunda 1,1 milyona ulaşmıştır.

2011 yılında yatırımcıların elinde bulunan hisse senedi portföy değeri, düşen fiyatların etkisiyle %16 azalarak 140 milyar TL'ye inmiştir. Düşüş yabancı yatırımcıların portföylerinde daha yüksek olurken, bu yatırımcıların toplam portföydeki payları %66'dan %62'ye inmiştir.

2.085 yabancı fonun hisse senedi portföyü 61 milyar TL'dir. 1 milyon TL'nin üzerinde bakiyesi bulunan 1.458 yabancı fon, toplam hisse senetlerinin %44'ünü elinde bulundurmaktadır.

Tüzel yatırımcılarda da yabancı ağırlığı hissedilmektedir. 1 milyon TL'nin üzerinde portföyü bulunan 599 yabancı tüzel yatırımcı MKK'da saklaması yapılan toplam hisse senedi yatırımlarının %18'ine sahiptir.

Bireysel yatırımcılar arasında ise yerli yatırımcılar ön plana çıkmaktadır. Portföy değeri 1 milyon TL'nin üzerinde olan 2.473 yerli bireysel yatırımcının 16 milyar TL değerindeki hisse senedi yatırımı, toplam hisse senetlerinin %11'idir.

35-54 yaş aralığında yer alan yatırımcılar, tüm bireysel yatırımcıların %56'sını oluşturmaktadır. Yine bu yaş grubunu kapsayan yatırımcıların toplam portföy büyüklüğü de 16 milyar TL ile toplam portföyün yarısı kadardır. Yaş ortalama portföy büyüklüğü de yükselmektedir. En yüksek ortalama portföy büyüklüğüne 56.000 TL ile 65 ve üzeri yaş grubu sahiptir.

Yatırımcı sayısının nüfusa oranı en büyük il %6 ile Karabük'tür.

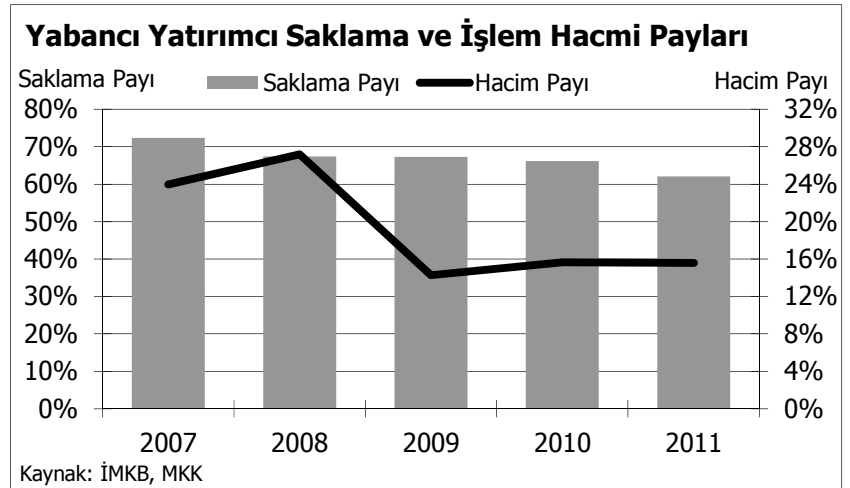
İkametgaha göre yapılan sınıflandırmada, toplam bireysel hisse senedi yatırımcılarının %32'sinin, toplam hisse senedi yatırımlarının ise %60'ının İstanbul'da olduğu görülmektedir. Yatırımcı sayısı nüfusa oranlandığında ilk sırayı, önceki senelerde olduğu gibi Karabük almaktadır. 13.955 bireysel yatırımcının yer aldığı Karabük'te yatırımcıların nüfusa oranı %6 olup, Türkiye ortalaması %1,5'tir.

Yabancı Hisse Senedi Yatırımcıları

Bu bölümde yabancı ve yerli hisse senedi yatırımcılarının getirileri incelenmektedir.

Yabancı yatırımcıların hisse senetlerindeki saklama payı 2011 sonunda %62'ye inmiştir.

Gelişmekte olan piyasalara olan ilginin yükseldiği 2007 yılında yabancı yatırımcılar İMKB'deki şirketlerin halka açık kısmının %72'sine sahipti. Ancak, küresel piyasalarda yaşanan krizle birlikte gerilemeye başlayan yabancıların hisse senetlerindeki payı 2011 yılı sonunda %62'ye kadar inmiştir.

2008 yılında işlem hacmindeki paylarını %27'ye kadar yükselten yabancı yatırımcıların payı küresel krizle gerilemiştir. 2010 yılında %16 olan bu oran, 2011 yılında da aynı seviyede kalmıştır.

2011 sonunda, hisse senetlerinin üçte birini ellerinde tutan yerli yatırımcıların, likiditenin %85'ini yarattığı görülmektedir.

Yabancı Yatırımcıların Hisse Senedi Portföy Hareketleri

Bu bölümde yabancı yatırımcıların hisse senedi portföylerindeki işlemleri değerlendirilmektedir.

2007 yılında ülkemiz piyasalarına artan ilginin katkısıyla yabancı yatırımcıların işlem hacimleri de yüksek seviyelere ulaşmıştı. Ardından yaşanan krizle beraber 2009 yılında işlem hacmi önemli ölçüde daralmıştır. 2009 sonunda başlayan artış trendi 2011'in son çeyreğinde yerini düşüşe bırakmıştır. Sonuç olarak,

2011 yılında yabancı yatırımcıların işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla ufak bir gerileme ile 132 milyar \$'a inmiştir.

2011 sonunda yabancı yatırımcıların hisse senedi portföylerinin değeri bir önceki yıla kıyasla %36 azalarak 46 milyar \$'a inmiştir. Bu düşüşün 24 milyar \$'lık kısmı değer azalışından, 1 milyar \$'lık kısmı ise portföylerini azaltmalarından kaynaklanmaktadır. Bu değişimin detayları aşağıda açıklanmaktadır.

Tablodaki "Birincil Piyasa Alış" sütununda, yabancı yatırımcıların birincil halka arzlarda ve toptan satışlar pazarında yaptıkları hisse senedi yatırımları sunulmaktadır. "İkincil Piyasa Net Alış\Satış" sütununda ise İMKB'de yaptıkları net hisse senedi alış-satış işlemlerine yer verilmektedir. Bu iki sütunun toplamı ise "Net Sermaye Giriş\Çıkışı"nı göstermektedir.

2009 yılındaki duraklamanın ardından, birincil piyasada yabancılar, 2010 ve 2011 yıllarında alıma geçmiştir.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla 2011 yılında ufak bir gerileme ile 132 milyar \$'a inmiştir.

Yabancı Yatırımcı Verileri						
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değeri Artış/Azalışı
2007	144,143	70,213	3,991	4,533	8,524	26,606
2008	142,126	27,297	1,195	-2,988	-1,794	-41,122
2009	90,237	56,246	0	2,256	2,256	26,693
2010	133,155	71,332	1,283	2,105	3,388	11,698
2011	132,113	46,005	863	-2,011	-1,148	-24,179

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB
 *: Birincil piyasa işlemleri, birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yabancı yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.
 **: İkincil piyasa işlemleri, İMKB hisse senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

İkincil piyasada ise yabancı yatırımcıların 2009 yılının ikinci yarısından sonra başlayan alımları 2010 yılının Kasım ayına kadar devam etmiştir. Kasım 2010'da başlayan satışlar, 2011 yılında da sürmüştür. Sonuç olarak yabancı yatırımcılar 2011 yılında hisse senetleri piyasasında net 2 milyar \$'lık satış yapmıştır.

Net Sermaye Giriş\Çıkışlarına bakıldığında, 2008 yılında yaşanan krizle birlikte net satıcı konuma geçen yatırımcıların, 2009 ve 2010 yıllarında toplam 5 milyar \$'lık alımda bulunduğu görülmektedir. Ancak 2011 yılında yabancılar ikincil piyasadaki satışlar dolayısıyla net 1,1 milyar \$'lık satıcı durumundadır.

Yabancıların yılsonu saklama bakiyeleri ve yıl içindeki net sermaye giriş\çıkışları kullanarak portföy değer kayıp veya kazançları hesaplanabilmektedir.

Tabloda da belirtildiği gibi, 2010 yılı sonunda yabancı yatırımcıların saklama bakiyesi 71 milyar \$'dır. 2011 yılında birincil ve ikincil piyasada net 1 milyar \$'lık satış yapan yabancı

2011 yılında yabancı yatırımcılar 24 milyar \$ zarar etmiştir.

yatırımcıların, piyasa fiyatlarında hiçbir değişiklik olmaması durumunda, 2011 sonundaki portföy değerleri 70 milyar \$ (=71-1 milyar \$) olacaktır. Ancak, yabancıların portföylerinin değeri yıl sonunda 46 milyar \$'a düşmüştür. Bir başka ifadeyle, bu yatırımcılar 24 milyar \$ (=46-70 milyar \$) zarar etmiştir.

Getiri Karşılaştırması

Yabancı yatırımcıların portföy değerlerini ve alım-satım işlemlerini inceledikten sonra, yatırımlarından elde ettikleri ortalama getiriler de hesaplanabilmektedir. Fakat buna geçmeden önce, yerli yatırımcılar ile bazı kıyaslamalar yapmak yararlı olacaktır.

Yerli yatırımcılara ilişkin veriler, yabancı yatırımcılar için olan tablo ile benzer bir şekilde hazırlanmıştır. Birincil piyasa alımları, yabancı yatırımcılarda olduğu gibi, yerli yatırımcıların birincil halka arz ve toptan satışlar pazarında yatırım yaptığı tutarı göstermektedir.

Yerli Yatırımcı Verileri			Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değeri Artış/Azalışı
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi				
2007	457,541	26,801	1,261	-4,533	-3,272	11,393
2008	380,423	13,169	1,265	2,988	4,253	-17,886
2009	542,416	27,342	210	-2,256	-2,045	16,219
2010	718,340	36,451	1,532	-2,105	-573	9,682
2011	715,055	28,097	12,521	2,011	14,532	-22,887

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

*: Birincil piyasa işlemleri birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yerli yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** : İkincil piyasa işlemleri, İMKB hisse senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

"İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütunu, yabancı yatırımcıların net alış/satış işlemlerinin tersidir. Yatırımcılar, yabancı ve yerli olarak iki gruba ayrıldığı takdirde, İMKB'deki alım-satım işlemlerinin bu iki grup arasında gerçekleştiği düşünülebilir. Diğer bir deyişle, yabancı yatırımcılar pozisyonlarını artırıyorsa, yerli yatırımcıların pozisyonu azalıyor demektir.

Yerli yatırımcıların "Portföy Değer Artış/Azalışı" yabancı yatırımcılarla ilgili bölümde açıklandığı şekilde hesaplanmıştır.

2010 sonunda yerli yatırımcıların portföyü 36,5 milyar \$'dır. Bu yatırımcılar 2011 yılında halka arzlarda ve toptan satışlar pazarında 12,5 milyar \$'lık alış yapmıştır. İkincil piyasada ise yabancıların aksine, yerli yatırımcıların 2 milyar \$'lık alış yaptığı görülmektedir. Kısacası, yerli yatırımcıların net alımları 14,5 milyar \$ olmuştur. 2011 başındaki saklama bakiyesi dikkate alındığında, toplam yatırımların 51 milyar \$ (=36,5+14,5 milyar \$) seviyesinde olması gerekirdi. Bir başka ifadeyle, 2011 sonunda saklama bakiyeleri 28 milyar \$ olan yerli yatırımcıların

portföyünün değerinin 23 milyar \$ (=51-28 milyar \$) azaldığı söylenebilir.

Net sermaye giriş/çıkışları sütunu yerli yatırımcıların alış/satış eğilimlerini göstermektedir. Yerli yatırımcılar, endeksin yükselme eğiliminde olduğu yıllarda portföylerini büyütürken, düşüş gösterdiği 2008 ve 2011 yıllarında portföylerini küçültmüştür.

Getiri Karşılaştırmaları			
	İMKB-100 Getirisi	Yabancı Yatırımcıların Getirisi	Yerli Yatırımcıların Getirisi
2007	72%	61%	61%
2008	-63%	-59%	-58%
2009	101%	90%	123%
2010	21%	20%	35%
2011	-37%	-34%	-45%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Yerli ve yabancı yatırımcıların ortalama portföy getirileri, kıyaslama açısından ABD doları bazında İMKB-100 endeksinin getirileri ile beraber tabloda sunulmuştur.

Getiri karşılaştırmaları tablosu, son beş yılda her iki yatırımcı türünün birbirleriyle eř yönlü hareket ettiklerini göstermektedir. 2007 ve 2008 yıllarında yerli ve yabancı yatırımcıların sırasıyla kazanç ve kayıp oranları hemen hemen aynıdır. Ancak devam eden iki yılda yerli yatırımcılar yabancı yatırımcılara kıyasla daha yüksek bir getiri elde etmiştir. Diğer taraftan 2011 yılında İMKB, ABD doları bazında %37 değer kaybederken, yabancı ve yerli yatırımcılar sırasıyla %34 ve %45 kayıp yaşamıştır. Bu kayıp oranları, yerli yatırımcıların düşen piyasada yatırımlarını artırması, yabancıların ise azaltmasından kaynaklanmaktadır.

2011 yılında yabancı ve yerli yatırımcılar sırasıyla %34 ve %45 kayıp yaşamıştır.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Ortalama elde tutma süresini hesaplamak için yatırımcıların ay sonları itibariyle saklama bakiyelerinin yıllık ortalaması alınmış ve "ortalama portföy büyüklüğü" hesaplanmıştır. Yıllık işlem hacmi, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğüne bölünerek, ortalama portföyün kaç katı işlem yapıldığını gösteren "devir hızı" bulunmaktadır. Devir hızı, portföyün yıl içinde kaç defa değiştirildiğinin göstergesidir.

Portföyün "ortalama elde tutma süresi" de devir hızı ile hesaplanmaktadır. Devir hızının anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir örnek açıklayıcı olacaktır. Yılbaşında 100 \$'lık alım yaparak bir portföy oluşturulsun. Daha sonra bu portföy 100 \$'a satılıp başka hisselerle 100 \$'lık yatırım yapılsın ve yıl sonunda bu yatırım da 100 \$ karşılığında satılsın. İşlem hacmi 400 \$, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğü 100 \$ olacaktır. Devir hızı 4 olarak hesaplanmaktadır. Portföy ise iki defa değişmiştir. Öncelikle, yılbaşında bir portföy oluşmuş, sonra o likide edilerek yeni bir portföy oluşturulmuştur. Özetle portföy, devir hızının

yarısı kadar değişmiştir. Bu portföyün ortalama elde tutma süresi ise 6 aydır, çünkü portföy bir yıl içinde iki defa değişmiştir.

	Yabancı			Yerli		
	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)
2007	54,378	144,143	275	22,218	457,541	35
2008	44,972	142,126	231	19,175	380,423	37
2009	39,764	90,237	322	20,621	542,416	28
2010	64,036	133,155	351	31,986	718,340	33
2011	59,054	132,113	326	34,907	715,055	36

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

Yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi 2008 yılında krizle beraber yaklaşık 8 aya düşerken, 2009 yılında 11 aya (322 gün) çıkmıştır. 2010 yılında elde tutma süresi bir ay daha artarak 1 yılı bulurken, 2011 yılında süre yeniden 11 aya inmiştir.

Yerli yatırımcılarda ise vade çok daha kısadır. Yerli yatırımcılar, portföylerini yıllar itibarıyla ortalama ayda bir kez değiştirmektedir.

Yerli yatırımcılar portföylerini ortalama ayda bir kez değiştirmektedir.

Sonuç

Yabancı yatırımcılar Türkiye'deki hisse senetleri piyasasında önemli bir ağırlığa sahiptir. Küresel piyasalarda yaşanan krizle birlikte gerilemeye başlayan yabancıların halka açık hisse senetlerindeki payı 2011 sonunda %62'ye kadar inmiştir. Diğer taraftan, küresel kriz öncesinde %27'ye çıkan hisse senedi işlemlerinde yabancıların payı 2011 yılında %15'e düşmüştür.

2008 yılında hisse senedi piyasasında 1,8 milyar \$ ile, rekor seviyede yabancı sermaye çıkışı gerçekleşmiştir. Ancak 2009 ve 2010 yıllarında sırasıyla 2,3 milyar \$ ve 3,4 milyar \$'lık sermaye girişi olmuştur. 2011 yılına gelindiğinde ise net 1 milyar \$'lık yabancı yatırımcı çıkışı olmuştur.

2007 yılında 27 milyar \$ kazanç elde eden yabancı yatırımcılar, 2008 yılında krizin etkisiyle 41 milyar \$'lık rekor zarara ulaşmışlardır. 2009 ve 2010 yıllarında piyasaların toparlanmasıyla birlikte, yabancıların portföyü 27 milyar \$ ve 12 milyar \$ değer kazanmıştır. Ancak 2011 yılında piyasalarda yaşanan olumsuzluklarla beraber yabancı yatırımcıların portföyü 24 milyar \$ değer kaybetmiştir.

İMKB-100 endeksinin dolar bazında %37 değer kaybettiği 2011 yılında, yerli yatırımcıların ortalama kaybı %45 ile yabancıların üzerindedir. Yabancıların ortalama kaybı 2011 yılında %34'tür.

2011 yılında yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi bir ay azalarak 11 aya inerken, yerli yatırımcılarınki 36 güne çıkmıştır.

Varant Yatırımcıları

Merkezi Kayıt Kuruluşu, 2010 yılında işlemlerine başlanan varantlara ilişkin bilgileri de yayınlamaktadır.

Varant işlemi yapan yabancı yatırımcı sayısı çok sınırlı iken, yerli yatırımcı sayısında hızlı bir yükseliş vardır. Toplam 2.457 yatırımcının neredeyse tamamı yerli bireysel yatırımcılardır.

2.457 varant yatırımcısının tamamına yakını yerli bireysel yatırımcıdır.

Varant Yatırımcı Sayıları			
Yatırımcı Kategorisi	2010	2011	Değişim
Yabancı	7	6	-14.3%
Fon	0	1	A.D.
Tüzel	1	0	A.D.
Bireysel	6	5	-16.7%
Yerli	1,425	2,451	72.0%
Fon	0	1	A.D.
Tüzel	6	4	-33.3%
Bireysel	1,416	2,446	72.7%
Diğer	3	0	A.D.
Toplam	1,432	2,457	71.6%

Kaynak: MKK

Varant portföylerinin toplam değeri 10 milyon TL'ye yaklaşmış olup, tutarın tamamına yakını yine yerli gerçek kişilere aittir.

Varant Portföy Değerleri (TL)			
Yatırımcı Kategorisi	2010	2011	Değişim
Yabancı	40,484	96,830	139.2%
Fon	0	77,000	A.D.
Tüzel	100	0	A.D.
Bireysel	40,384	19,830	-50.9%
Yerli	7,226,294	9,801,416	35.6%
Fon	0	32,000	A.D.
Tüzel	133,937	10,435	-92.2%
Bireysel	6,958,420	9,758,981	40.2%
Diğer	133,937	0	A.D.
Toplam	7,266,778	9,898,245	36.2%

Kaynak: MKK

Özel Sektör Borçlanma Senedi Yatırımcıları

1998-2005 yılları arasında yüksek faiz oranları ve vergi yükü gibi nedenlerle ara verilen özel sektör tahvil ihracına 2005 yılında tekrar başlanmıştı. Faiz oranlarındaki düşüş ve ilgili düzenlemelerle ihraç maliyetlerinin azaltılması, son iki yılda özel

2011 itibariyle
118.629 yatırımcının
14 milyar TL
değerinde özel
sektör borçlanma
senedi
bulunmaktadır.

sektör borçlanma araçları piyasasının daha fazla hareketlenmesini sağlamıştır. 2011 yılında 33 adet özel sektör tahvili, 1 finansman bonusu, 42 adet de banka bonusu kayda alınmıştır.

Bu bölümde 2011 yılı öncesi verilerin fon ve yatırım ortaklığı detayı "Diğer" başlığı altında izlenmektedir.

Özel Sektör Borçlanma Senedi Yatırımcı Sayıları						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	12	5	8	42	1,115	2555%
Fon	-	-	-	-	13	A.D.
Tüzel	8	1	1	10	28	180%
Bireysel	3	4	7	25	1,073	4192%
Diğer	1	0	0	7	1	-86%
Yerli	411	171	282	4,861	117,514	2317%
Fon	-	-	-	-	203	A.D.
Yatırım Ortaklığı	-	-	-	-	18	A.D.
Tüzel	11	10	20	456	5,664	1142%
Bireysel	393	155	252	4,211	111,347	2544%
Diğer	7	6	10	194	282	45%
Toplam	423	176	290	4,903	118,629	2320%

Kaynak: MKK

2011 yılında özel sektör borçlanma senetlerine yatırım yapan yatırımcı sayısı bir önceki seneye göre 24 kat artarak 118.629'a yükselmiştir. Hesapların %94'ü yerli bireysel yatırımcılara aittir. Diğer taraftan, yerli tüzel yatırımcıların da sayısı 12 kat artmış, 5.664'e ulaşmıştır.

Özel Sektör Borçlanma Senetleri Portföy Değerleri (Bin TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	66,274	19	288	248,416	503,608	103%
Fon	-	-	-	-	57,198	A.D.
Tüzel	64,484	0	77	236,286	346,715	47%
Bireysel	334	19	211	1,790	74,613	4068%
Diğer	1,456	0	0	10,339	25,082	143%
Yerli	314,754	362,141	536,343	2,606,855	13,230,021	408%
Fon	-	-	-	-	4,033,027	A.D.
Yatırım Ortaklığı	-	-	-	-	201,573	A.D.
Tüzel	218,923	207,018	351,578	720,010	3,121,134	333%
Bireysel	50,297	51,091	78,396	403,059	4,922,409	1121%
Diğer	45,534	104,032	106,369	1,483,785	951,878	-36%
Toplam	381,028	362,160	536,631	2,855,271	13,733,629	381%

Kaynak: MKK

Yatırımcı sayılarıyla beraber özel sektör borçlanma senetleri portföyü de hızlı büyümüş, 2011 yılında beş kat artarak 14 milyar TL'ye çıkmıştır. En büyük portföye 5 milyar TL ile yerli bireysel yatırımcılar sahiptir. Bu tutar toplam büyüklüğün %36'sıdır. Yerli fonlar 4 milyar TL ile toplam portföyün %29'una sahiptir.

Yabancı yatırımcıların portföylerinin büyüklüğü ise 2011’de iki kat artarak 504 milyon TL olmuştur. Yabancı banka ve aracı kurumları ifade eden tüzel yabancı yatırımcılar toplam yabancı portföyünün %69’una sahiptir.

VDMK ve VTMK Yatırımcıları

2011 yılında ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler (VDMK) ile varlık teminatlı menkul kıymetlerin (VTMK) kaydileştirilmesi de MKK bünyesinde yapılmıştır.

VDMK-VTMK Yatırımcı Sayıları ve Portföy Değerleri (2011)		
Yatırımcı Kategorisi	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Bin TL)
Yabancı	5	407,500
Fon	1	44,750
Tüzel	4	362,750
Yerli	29	153,875
Fon	17	66,081
Yatırım Ortaklığı	1	250
Tüzel	8	69,151
Diğer	3	18,393
Toplam	34	561,375

Kaynak: MKK

Yılsonu itibariyle toplam 34 yatırımcının portföyünde VDMK veya VTMK bulunmaktadır. Bu yatırımcıların beşi yabancı iken toplam portföy büyüklükleri 407 milyon TL’dir. Yabancı tüzel yatırımcılar, toplam portföyün %65’ine sahiptir.

Toplam yerli yatırımcı sayısı 29 ile yabancı yatırımcıların 6 katıdır. Ancak, bu yatırımcıların VDMK-VTMK portföyü toplamın %27’si kadardır.

Yatırım Fonu Yatırımcıları

Bu bölümde yatırım fonu katılma belgesine sahip yatırımcılarla ilgili veriler incelenmektedir. Borsa yatırım fonu verileri de yatırım fonu verilerine dahil edilmiştir. 2011 yılı öncesi verilerde fon ve yatırım ortaklığı detayı “Diğer” başlığı altında gösterilmiştir.

Bu bölümdeki portföy değerleri MKK’dan alınmış olup, “Finansal Piyasalar” bölümünde yer alan Takasbank kaynaklı verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

2007-2010 yılları arasında artış gösteren yatırım fonu yatırımcı sayısı, 2011 yılında fazla değişmeyerek 3 milyon kişide kalmıştır. Yatırım fonu yatırımcılarının sayısı, hisse senedi yatırımcılarının yaklaşık 3 katıdır. Yatırım fonu yatırımcılarının 30 milyar TL’lik

**Toplam VDMK-VTMK
yatırım tutarı 561
milyon TL’dir.**

yatırım fonu bulunmaktadır. Bu tutar bir önceki yıla göre %9 azalmıştır.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Yatırımcı Sayıları						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	17,609	20,422	23,259	24,932	26,342	5.7%
Fon	-	-	-	-	22	A.D.
Tüzel	347	312	282	103	89	-13.6%
Bireysel	17,239	20,083	22,946	24,800	26,224	5.7%
Diğer	23	27	31	29	7	-75.9%
Yerli	2,549,004	2,676,178	2,791,090	2,955,280	2,935,245	-0.7%
Fon	-	-	-	-	29	A.D.
Yatırım Ortaklığı	-	-	-	-	10	A.D.
Tüzel	47,171	53,628	57,570	67,602	82,247	21.7%
Bireysel	2,486,672	2,607,176	2,718,442	2,873,196	2,839,767	-1.2%
Diğer	15,161	15,374	15,078	14,482	13,192	-8.9%
Toplam	2,566,613	2,696,600	2,814,349	2,980,212	2,961,587	-0.6%

Kaynak: MKK

Yatırım fonu portföyünün neredeyse tamamı yerli yatırımcılara aittir. Toplam 26.342 yabancı yatırımcının portföy büyüklüğü 362 milyon TL'de kalmaktadır.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Portföy Değerleri (Mn. TL)						
Yatırımcı Kategorisi	2007	2008	2009	2010	2011	Değişim
Yabancı	263	191	388	411	362	-11.8%
Fon	-	-	-	-	8	A.D.
Tüzel	67	17	126	103	16	-84.1%
Bireysel	167	171	250	296	334	12.8%
Diğer	29	3	11	12	4	-68.0%
Yerli	25,680	23,946	29,768	32,725	29,703	-9.2%
Fon	-	-	-	-	16	A.D.
Yatırım Ortaklığı	-	-	-	-	54	A.D.
Tüzel	2,515	2,715	3,059	3,444	3,216	-6.6%
Bireysel	22,611	20,776	26,136	28,488	25,793	-9.5%
Diğer	554	455	572	794	624	-21.4%
Toplam	25,943	24,138	30,156	33,136	30,065	-9.3%

Kaynak: MKK

Yatırım fonu portföy büyüklüğü bir önceki yıla kıyasla %9 gerileyerek 30 milyar TL'ye inmiştir.

Yerli yatırımcıların portföy büyüklüğünün %86'sı bireysel yatırımcılara aittir. 26 milyar TL büyüklüğe sahip olan bireysel yatırımcıların portföyü 2010 yılına kıyasla %9 azalmıştır. 82.247 yerli tüzel yatırımcının portföyü ise %7 azalmış, 3,2 milyar TL'ye inmiştir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar

Bu bölümde yaş gruplarına göre sınıflandırma yapıldığından, sadece bireysel yatırımcılar dikkate alınmaktadır.

Toplam yatırımcıların dörtte biri 35-44 yaş aralığındadır. Bu yaş aralığındaki yatırımcılar toplam 6,5 milyar TL yatırım fonu portföyüne sahiptir. Yatırımcıların %35'ini oluşturan 34 yaş altı grup, toplam portföyün %15'ine sahiptir. Yatırımcıların %44'ünü

oluşturan 35-54 arası yaş grubu ise toplam portföyün yarısına sahiptir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar (2011)			
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Ortalama Portföy Değeri (TL)
0-24	386,111	714	1,848
25-34	623,591	3,306	5,301
35-44	698,422	6,504	9,312
45-54	559,133	6,766	12,102
55-64	358,556	4,615	12,870
65+	240,178	4,222	17,579
Toplam	2,865,991	26,127	9,116

Kaynak: MKK

Diğer taraftan, yaş grubu arttıkça kişi başına düşen portföy büyüklüğü de artmaktadır. 0-24 yaş aralığında ortalama portföy değeri 1.848 TL civarında iken, 65 yaş üzeri yatırımcılarda bu tutar 10 katına kadar çıkmış, 17.579 TL'ye ulaşmıştır. Bireysel yatırımcıların genel ortalaması ise 9.116 TL'dir.

65 yaş üzerindeki yatırımcıların ortalama yatırım fonu portföyü, 24 yaş altındaki yatırımcıların 10 katıdır.

Emeklilik Yatırım Fonu Yatırımcıları

Eylül 2003'te hayata geçirilen bireysel emeklilik sistemi hızla büyümektedir. Bu sistemdeki katılımcılarla ilgili verilere Emeklilik Gözetim Merkezinden (EGM) ulaşmak mümkündür. Yatırım fonlarında olduğu gibi portföy değerleri, "Finansal Piyasalar" bölümünde yer alan ve Takasbank tarafından açıklanan verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

Emeklilik yatırım fonlarındaki (EYF) toplam yatırımcı sayısı, ilk yıllarda hızlı bir büyüme sergilemişti. Son yıllarda bu yükseliş yavaşlamış, son üç yılda ortalama %15'te kalmıştır. EYF yatırımcı sayısı 2011 sonu itibariyle 2,6 milyona ulaşmıştır.

Emeklilik Yatırım Fonları					
	2007	2008	2009	2010	2011
Yatırımcı Sayısı (Bin)	1,458	1,745	1,988	2,281	2,642
Portföy Değeri (Mn. TL)	4,566	6,373	9,097	12,012	14,330

Kaynak: EGM

Diğer taraftan bu fonların portföylerindeki artış hızı da yavaşlamıştır. Kriz yılları olan 2008-2009 yıllarında fon portföy büyüklüğü %40'ın üzerinde artarken, 2011 yılında artış %19'a gerilemiştir. Sonuç olarak 2011 sonunda toplam portföy büyüklüğü 14 milyar TL'dir. Diğer taraftan, kişi başı ortalama portföy büyüklüğü 2010 sonuna göre %2 artarak 5.358 TL olmuştur.

EGM, bireysel emeklilik fonlarındaki yatırımcıların sayısını 10 yıllık yaş gruplarına göre sınıflandırarak da yayınlamaktadır. Bu

dağılıma göre, yatırımcıların %38'i 25-34, %33'ü 35-44 yaş aralığındadır.

Yaş Gruplarına Göre EYF Yatırımcı Sayıları (2011)		
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Dağılım
0-24	156,101	5.9%
25-34	988,187	37.4%
35-44	881,490	33.4%
45-55	503,092	19.0%
56+	112,973	4.3%
Toplam	2,641,843	100.0%

Kaynak: EGM

Çalışma hayatına yeni başlayan, dolayısıyla nispeten düşük gelir seviyesinde ve düşük tasarruf eğiliminde olduğu tahmin edilen 25 yaş altındaki yatırımcıların toplamdaki payı %6'dır. Emeklilik yaşına yaklaşan veya emeklilik hakkı kazandığı halde sistemde kalmaya devam eden kişileri ifade eden 56 yaş üzeri grubun payı ise %4'tür.

Bireysel emeklilik sistemindeki sözleşme sayısı 2011 sonunda 3 milyona yaklaşmıştır.

Bireysel emeklilik sisteminde 2011 yıl sonu itibariyle sözleşme sayısı 414.278 adet artarak 3 milyona yaklaşmıştır. Bu sözleşmelerin ağırlıklı kısmı, %76'sı, bireysel sözleşmelerden oluşurken; işveren katkılı grup emeklilik veya gruba bağlı sözleşmelerin payı %24'tür.

	Adet		Dağılım	
	Bireysel	Grup	Bireysel	Grup
2007	1,193,143	383,130	76%	24%
2008	1,521,826	413,998	79%	21%
2009	1,717,266	486,620	78%	22%
2010	1,939,130	586,470	77%	23%
2011	2,244,657	695,221	76%	24%

Kaynak: EGM